

Vuokra-wälikirja.

Omistajana Uutarkantanon kartanoon Lempioisten
 pitäjän Mantolan kylässä kuuluvaan Motamalan
 torppaan etan täten osittain enttiin torppari

Juhannus Yrjösten pojan seurainvilla ehdoilla:

1:o). Vuokra-aika on 10 vuotta, alkua Maalis kuun 14 päivästä vuonna 1904 jolloin vuokramies saa ottaa tilan haltuunsa. Vuokra- vuosi luetaan samasta päivästä.

2:o). Torppa annetaan vuokralle rakennuksineen, tiluksineen sinä kunnossa, kuin se toimitettavassa tulokatselmuksesta havaitaan olevan.

3:o). Yllä olevasta torppasta suoritetaan torppari vuositain kartanoon veroa:

a) rahassa: viisikymmentä 50 markkaa

b) luonnossa: woita, lanttaja, marjoja y. m., kaikki verotappaleet täyhtimistöistä ja moitteetonta tavaraa,

kuten alla seuraa: yksi (1) kanta villoja, yksi (1) lehtimämiina
sätkä hursi-toista (16) litraa puoleja 1 kts man
siikilo.

Kaikki yllä mainitut pitää olla täyhin suoritettut ennen Tuomaan päivää.

c) päiwätöissä omassa ruu'assa: 1:o) wikkopäiwä. Joka wikko kaksi 2 hevostyöpäiwää ja miestyöpäiwää ympäri vuoden. Hevostyöpäiwien asemasta otetaan jalkapäiwä, jolloin 2 hevostyöpäiwästä on tehtävä 3 jalkapäiwää, silloin, jos torpparin hevonen jostus on niin voimaton ja huono, että katkotaan sen, ei woiwan olla pariästä toisten torpparien eli talon hevojen kanssa. 2:o) matkapäiwä. Vuoden kuluessa matkoja: 1 kylväjä 1 pitäjä matkaa tahti päiwä. Jos matkoja ei ole tehtävänä, on matkapäiwät suoritettavat hevostyöpäiwä niinkuin muutkin weroapäiwät, ja on niitä tehtävä milloin talosta määrätään. 3:o) apupäiwä. Ennen apupäiwää hevoilla ja 40 apupäiwää jalkajin, joita jalkapäiwä työn laadun mukaan täyhtimö-mainen naimenin woi suorittaa. Milloin tarwe waatii ottoon isännällä oikeus kutsua useampiatin apupäiwäläisiä yllämainituista torppasta. Apupäiwä tehdään riiselläkin y. m. työssä

4:o). Työpäiwän pituus on lokakuun 1 päivästä Huhtikuun
1 päivään noin kello 6^{1/2} aamulla saamaan
aikaan illalla ja jällellä olevana vuoden aikana kello 5^{1/2} aam. Sillalla
 lukuunottamatta ruotalomat, joita on kartanon hallinnon määrätysten mukaan yksi tunti loko kuun ja Huhti kuun wälisenä aikana, mutta kafi jällellä olewan vuoden aikana, teidän suuruusloma 1 tunnin sekä päiwälisloma 1 tunnin ajan.

H u o m ! Kaikista ylläolewista päiwätöistä ottoon huomautettu, että ne ylläsanomisen uhalla ilman laillista muuttopäiwää, ovat kiertelemisittä ja rehellisesti täytettävä, ja ottoon niiden suhteen vielä huomautettu, että torpparin pitää aina heti totella käskyä työhön, eikä ilman ilmoitettua estettä pois jäädä. Ilmoittamattomasta pois jäämisestä jakeitetaan torpparia 1 päiwätyöllä joka kerralta. Vielä pitää torpparin lähettää työhön sellaista wäkeä ja hevosia, joilla on woimaa ja halua päiwätöitten täyttämiseen, etteiwät ole häiritäjä ja esteeksi muille työsä. Jos torpparin hevosta tarvitaan pariin kartanoon eli muiden torpparien hevosten kanssa mihin ajoon tahansa, niin sitä ei saa keltää. Jos torppari laittaa uppiniskaisen eli muuten kelvottoman päiwätöläijän, jota isäntä ei woi täydeksi hyväksyä, lähetetään se takaisin ja on torpparin itse tultawa työhön eli hankittawa toinen päiwätöläinen. Töissä pitää torpparilla itijellään oleman kaikki työ- ja ajokalut ja pitää ne ehdottomasti oleman sellaisia, kuin kartanonkin kalut eli muuten isännän hyväksymät. Jos päiwätöistä ane-

taan todistuslappuja, ovat ne aina niitä jaettaessa perittävä, ja jos ei niin tehtäisi, on päinväki menetetty ilmoitetty. Jos jama työhön tulonijesta tuodaan torppaan kätellä, että se jeltä wieböän toiseen läheijempään torppaan, on se käsky aina täytettävä ja sen laiminlyömisestä jääköön torppari fakka yhden päiwärän joku kerralta. Nämmän alettamia työhönjohtajia ja etumiehiä, ovat ne feitä tabania, on aina ja joku paifosia ehdotomasti toteltava, josta erittäin waroitetaan.

5o). Pitää täydellisesä kunnosia, paitti kaitteen omien piirienä ympäri olewat aidat ja omilla mailaan olemia oja. *Salmu savinalkki jää Bushareojan pelto tarha. Niilo*

5. Mitäns- ja ojitusvelvollisuukien täyttämijestä on katkelmuslautakunnan päätöistä ja arvioimista täysin seurattava.

6o). Ilmoitot ja palowakuutusmaksot. Torppari wastaa kaitista torpasta ja torpan wäestä menewisistä maksuista ja ulosteista, owatpa ne minkä nimellisiä tahansa, näiden joukosta myös palowakuutusmaksuista. Palowakuutuksesta pitää isäntä huolen, ja kaitstin rakennuksesta määrätään erittäin puuaineen ja eritain muiden aineiden ja työn arwo. Jos joku rakennus torpasta palaa, nostaa isäntä palowakuutussumman ja pidättää siitä itselleen puuaineen osan ja loppu jää torpparille, joku on edeswastauksessa uuden rakennuksen laittamisesta täyteen kuntoon palaneen sijaan. Jos uusi rakennus tarwitaan entistä suurempi, olkoon torppari welvollinen senmoisen rakentamaan, olipa entinen palanut tai wanhundeista rappentunut, mutta katkelmusmieisten arwion mukaan saapi hän silloin isännältä korwausta suuremmista kustannuksistaan. Muuten pidetkään torppari ja hänen wäensä tulta erittäin warowasti. Ja kielletään torpparia ja hänen wäekänsä Loukokuun 15 päiwän ja Syyskuun 15 päiwän välisellä ajalla 20 markan jakon uhalla ja wahingonkorwauksien welvollisuudella, talonijännän eli työhönjohtajan luwatta jhyttämästä tulta ulkona kedolla, metsässä eli niittymaalla. Torppari ei myöskään saa riihitöissä, heinäladoissa eli missä ulkomaaisissa polttaa tupakkaa, ei kotona eikä kaitin fakkomakkuun, joku menee torpparien apukasjaan; sitä paitti on torppari welwoitettu suorittamaan laillien jakon ja korwauksien tapohtuneen wahingon. Torpparin welvollisuus on myös ottaa osaa krunninkuorma-fundituksien ja sotawöen majoitukseen, milloin sellaista talon tehtäväksi määrätään. Jos kulowalkea jattuun talon eli lähimpien naapurien metsään, on torpasta siellä oltawa yhden miehen koto palon ajan jaamatta siitä mitään päiwätyötä hywäksien.

7o). Wiljelys- ja rakennusvelvollisuukia. Peltojen ja niittyjen wiljelyksessä on ehdottomasti noudatettava kokeneen agronomien kautta wast'edes ehkä toimitettavaa wiljelysuunnitelmaa. Niittymiljelykset ovat pidettävät hywästä kunnosta ja isännän määräysten mukaan pitää torpparin vuosittain ottaman wanhenwia kaittia ylös parempaan wiljelykseen. Samaten pitääkään torppari kaitti rakennukset torpassaan täydesä kunnosta ja jos tarwe waatii rakentakoon uusia rappentuneiden sijaan. Rakennuksiin nähden tulee wuokramiehen talon metsästä ojutuksen mukaan saatavilla puu- ynnä muilla rakennusaineilla alempana määrättyillä ajoilla tehdä seuraawat forjaukset, joihin nähden wuotuinen wuokramaksu on siten määrätty, että wuokramies tulisi mainituista forjauksista korwautti:

Jokaiseen lämmitettävään huoneeseja wiipymättä laittamaan sijäikumat, sekä wuoraamaan jokaisen täydesä ajumuskunnosta olewan ajurinrakennuksen ja pitämään muuten seinät, permannot, wälkikatot, alkumat ja ovet täysin tiiviinä ja kunnosta sekä muurit ehjinä. Skaittiin torpan rakennuksiin wiipymättä hankkimaan nurkkalaudat. Ajoiden kunnosapitoa warten pitää isäntä eli se, jonka hän sijaansa aittaa, kahden wieraan miehen kansa, josta torpparit walitsawat toisen, torpeissa katkelmuksia joku kolmas wuosi eli useimmiten, jos tarwe niin waatii. Näisjä katkelmuksissa merkitään toimitusirjaan huoneiden ja tilusten tila, onko ennen annettuja käskyjä täytetty ja mitä puutteita löydy huoneissa, wiljelyksissä, aidoissa ja ojisissa, sekä miten ne ovat forjattawat. Muutakin isännän ja torpparin välisiä sopimuksia merkitään toimitusirjaan. Torpparin tullesja tilalle

menetetty
kelpoempään
vähän jota
asioja ehdot-

millä mail-
tojan

arattava.
tä mene-
utusmaf-
i ja erit-
summan
ennuksen
torppari
miehen
ön torp-
aan 15
ollisuus-
Torp-
i kartan-
marfan
n saron
itukseen
eli lä-
päivän-

nouda-
t ovat
hempia
nnosja
talon
tehdä
maini-

edesjä
oivat
arkfa-
riehen
tarve
ettuja
orjat-
tilalle

ja hänen sitä lähtiesiään toimituksia katelmuksessa sekä muulloinkin wahvistavat wieraatmiehet toimituskirjan allekirjoituksellaan. Tällaisessa katelmuksessa toimituskirjaan merkittynä ja wieraisten miesten wahvistamia puutteellisuuksia pitää torpparin samassa katelmuksessa määrätyn ajan kuluessa korantaa. Wieraisten miesten wahvistamia muistutuksia vastaan ei saa walittaa.

8.o). Rakennuksiin, aidakkeisiin ja muisiin kotitarpeisiin tarvittavia mänty- ja kuusipuita ei saa ottaa muita kuin isännän eli hänen määräämiensä henkilön merkittymiä, jos sitä määräystä vastaan riikoo, maksatsoon torppari jokaisesta mänty- ja kuusipuusta _____ markkaa rungolta yhteiseen torpparien apurasjaan ja isännälle rungon hinnaan. Mitä torpassa rakennetaan rehu- tai niittypatoja, kalustohuoneita tai muita sellaisia, ovat ne rakennettavat laudoista tai pinoista ja katot päveistä tai oljista, eikä puolikkaista, ja makkaa talo saha- laitoksiin pinnat, waan on ne torpparin paikalle itse vedettävät. Jos näitä tarweroita ei ole saatavissa, on torppari welvollinen ilman korwausta kotona sahaamaan tarpeensa. Kaikki nauhat on torpparin itse hantittawat. Polttopuunseen käytätään torppari maassa olevia kuivia puita sekä oksia ja kantoja niin paljon kuin niitä met- jästä löydetään. Hakojen takia ei saa yhtään mänty- ja kuusipuuta, ei edes taimia kaataa, waan on käytettävä katujia, pajuja y. m. lehdeksiä ja mitä kaadetuista tarwepuista sekä perkaufesta hakoja kokoontuu. Hakojen ase- masta käytätään torppari jammalpehtua.

Torpparin on hantittava vuodessa suwella talven warakki lehdeksiä vähintään 40 kuormaa omilta tiluk- siltaan ja yhteiseltä laitumelta; jos ei ole sitä määrää, on makswa torpparien yhteiseen apurasjaan 30 penniä kuormalta. Polttopuunseen lähentämiseksi on torpparin kiireimminteen hantittava itselleen pelutone sekä muuri- pata ja hellilaitos.

9.o). Torppari saapi omaksi tarpeeseen hakata hakkoja ja viihipuita 25 kuutio metriä maassa ole- leista puista ja 35 kuutiometriä wäystystä koivuja ja leppiä kartanon määräämästä paikasta ja tarikkojen sääntöjen mukaan; jos nämät eivät riitä, niin makswa torppari isännälle 50 penniä kuutiometriltä, mutta jos hän wähemmällä tulee toimeen, saa hän isännältä saman maksum kuutiometriltä _____

10.o). Soiden ja kastien polttaminen ilman lupaa on torpparilta kielletty; kuitenkin myös metsästyks ja kalastus. Winkäänlaatuisia metsäntuotteita ei torpparilla ole lupa wiedä omista piireistä pois, ei waihtaa eikä myöä. Sama on laita heinien ja kakkemienisten karjanrehujen kanssa. Kuitenkin saakoon torppari isännän suostumuksella ja tiedolla myöä toiselle kartanon torpparille liikoja rehuwarojaan.

11.o). Karjaansa saa torppari pitää yhteisellä sitä warten eroitettulla laitumella, mutta jos se talon eli toisten torpparien wiljelysmaille tuntee pahoja telemään, olkoon torppari welvollinen korwamaan wahingon lain mukaan. Etukoita pitää torpparilla oleman yli vuoden, ellei isäntä anna luvun olla alemman: 2 hevosia, lehmä, joka tynnyrimalaa koshen wiljelyä maata 1, lampaita korkeintaan 6, wuohia ei saa pitää paitsi sijällä tai lieta-nuorassa.

12.o). Kissan kuulumattomia henkilöitä ei torppari saa luonaan suojia eikä kirjoisinaan pitää.

13.o). Kartanon alle kuuluvasta wäestöstä ei torppari saa palkata itselleen, ei taloon apupäiwäläiseksi eikä omiin töihinä ketään ilman isännän lupaa.

14.o). Torpparien yhteisestä apurasjasta annetaan apua hakkojen ja muiden wahinkojen helpoittamiseksi sekä yhteistoiminnan edistämiseksi, mutta aluksi annetaan apua ainoastaan juurempien wahinkojen jattussa tar- wittawille, waan rahaston wartuttua niin suureksi, että wuotuiset korot nousewat yli sadan markan, niin käytet- täkään osa koroista joka wuosi yhteisten koneiden, apulannoitusten ynnä muiden jelloisten ostoon. Myös käy- tettäkään rahaston waroja ja koroja wanhojen, ijäkkäiden ja kuwulloisten torpparien sekä heidän palvelijointensa eläkeawuksi. Tätä rahastoa hoitaa kartanonomistaja sekä kaksi torpparien keskuudesta walittamaa apujäsentä, jotka yhdessä ovat täydesjä tilintotoiwelvollisuudessa ylläolewista waroista.

15.o). Allamainituista fyisistä voi kartanonomistaja heti ilman laillista muuttopäivää eroittaa torppasta sen vuokraajan, joka on poitji laillista edesvastuusta, velvollinen palstittamaan kaikki tämän kautta syntyneet wahingot, jotka ohessa torppari menettää kaiken oikeutensa apufasinaan, vuoden kaskuuhin ja mahdollisesti löp-tyvään eläinten ruokaan. 1:o) Kun torppari vapautahdofestesti on rikkonut tämän vuokrauälkirjan sääntöjä ja ehtoja vastaan. 2:o) Kun torppari harjoittaa juoppoutta, laurentta tai muuta uleistä liweyttä ja järjestyötä vastaan jotiwaan elämää, salakapatoitfenista, murkfatansien pitämistä eli muuta iellaista. 3:o) Jos torppari tuomitaan yleisen lain rikkomijesta tai joutuu kiinni petofesta, metjänwarfaudesta tahi kättee pahamanteijia ihuuhä. 4:o) Jos torppari käpttättyy sopimattomasti ihäntöään tahi hänen asettamia käskijäitään koftaan tahi jaattaa wäkeruilla juomilla ihännän asettamat etuuehet ja töiden johtajat toimiiija kelnottomiksi ja tyfenemät-
tämiksi.

16.o). Jos vuokraaja luolee ennen vuokra-ajan loppua, ilmoittafot perilliset heti ihännälle, tahtowafot he torppaa edelleen pitää ja kuta heistä eli heidän puolestaan wafotaa vuokrauälkirjan täptämijestä. Jos ihäntä asian huwofkkuu, nauttiwat perilliset vuokrauälkirjan ajan loppuun, mutta jos eiwat woi tahi tahdo sitä käpttää, jättäkööt torpon laillista muuttoaikaan nautittuuan.

17.o). Kun vuokraaja lähtee tilalta vuokra-ajan loppuja tai omasta tahi kartanon puolesta irtisanot-
tuna, jolloin irtisanominen pitää tapahtua Tuomonpäiwänä tai sitä ennen, jeta 22 p muutto Maaliskuuun 14 p. Anti Ruoma, jättäköön jamaa werran huwitouulle ja kejanuofki walmistettua maata, kuin wiimeijänä muuttamijen edellijinä wuofina on tilalla ollut. Niimitään olkoot kaikki tarpeelliset ja tawalliset talwioajat tehdyt. Pihalanta pois ajettu ja sijalle uutta rutaa 75 kuormaa ajettu jeta riijipuita

12 kuutiometriä ja hakkoja 8 kuutiometriä hakattuna.

18.o). Muutto on noudatettava laki maanvuokrausta maalla kesäkuun 19 päiwältä 1902.

Tätä vuokrauälkirjaa on yhtäpitäwä kappale laadittu molennulle asianojajelle; mitä kaikki täten wafuutetaan.

Enopirinen Kantola Joudu kuun 17 päiwänä 1902.

H. H. Pätiälä

Tähän vuokrauälkirjan tyypdy ja sitoudun sitä tarkoin noudattamaan. Paikka ja aika kuin yllä.

Juha Kustaan poika Kotala
(Vuokraaja).

N

Todistawat:

J. Oksanen

H. Lempiäinen